

ПРАВОВА ОСВІТА

УДК 34.096

І. М. Сопілко,
доктор юридичних наук, професор
В. Б. Череватюк,
кандидат історичних наук, доцент

МОЛОДЬ У ЮРИДИЧНІЙ НАУЦІ

У статті узагальнені результати Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки «Молодіжний науковий юридичний форум». Автори проаналізували головні результати наукових досліджень молодих вчених і студентів, вивчили участь молодих правників у реформах, вказали на основні чинники, що перешкоджають цим процесам.

Ключові слова: *молодь, реформи, наукові дослідження, форум, юридичний форум, зміни до Конституції, молоді вчені, студенти.*

И. Н. Сопилко, В. Б. Череватюк

Молодежь в юридической науке

В статье обобщены результаты Всеукраинской научно-практической конференции ко Дню науки «Молодежный научный юридический форум». Авторы проанализировали главные результаты научных исследований молодых ученых и студентов, изучили участие молодых юристов в реформах, указали на основные факторы, препятствующие этим процессам.

Ключевые слова: *молодежь, реформы, научные исследования, форум, юридический форум, изменения в Конституцию, молодые ученые, студенты.*

I. Sopilko, V. Chervatyuk

Youth in jurisprudence

The article summarizes the results of the The All-Ukrainian scientific-practical conference dedicated to the Day of Science «Youth Research legal forum». The authors analyzed the main results of research of young scientists and students, studied the participation of young lawyers in the reforms, pointed to major factors, which hinder these processes.

Key words: *youth, reform, research, forum, Legal Forum, the changes to the Constitution, young scientists, students.*

Постановка проблеми та її актуальність.

Становище молоді в суспільстві, ступінь її участі у розвитку соціального середовища залежить від багатьох чинників, в тому числі і від активної життєвої позиції, а єднання молодих людей навколо такого вагомого завдання як розбудова України, позитивно впливає на їх світогляд, змінене розуміння сенсу їх буття. Дуже добре, що більша частина нашого молодого покоління усвідомлює, наскільки важливо сьогодні бути дієвими, створювати потужні центри підтримки молодіжного руху, молодіжних ініціатив та під-

готовки молодих лідерів в Україні, як її стратегічного ресурсу.

Приурочений дню науки молодіжний науковий юридичний форум, вкотре продемонстрував, наскільки важливими для молодих людей є різні форми спілкування, обміну інформацією, сприйняття і розуміння один одного. Завдяки такому науковому заходу, реалізується роль та участь молодих вчених, студентів, аспірантів у вирішенні спільних проблем, посилюється їх вплив на процеси, що стосуються як інституту і університету, так і реформи вищої школи в цілому. По-

за всяким сумнівом, процеси реформування в нашій країні потребують вдосконалення різних форм колективного спілкування, які нам диктує відкритість суспільних процесів. Висока культура колективного спілкування безпосередньо сприяє духовному збагаченню, а завдяки цьому – прискоренню демократичних процесів, зростанню якості підготовки фахівців, підвищенню рівня правової свідомості та правової культури.

Чому ж саме форум ми обрали цього разу для відзначення Дня науки? Перш за все, урізноманітнення форм спілкування диктують нам вимоги часу. Сьогодні всім нам потрібно дуже швидко змінюватись, реагувати на виклики і залишатись, як модно зараз говорити, у тренді. Саме зараз ми маємо стати центром, навколо якого буде збиратися небайдужа, освічена молодь для того, щоб поділитися своїми досягненнями, висловити власні думки з приводу тих проблем, які турбують її найбільше. Такий дискусійний майданчик має на меті стати трибуною для реформаторських виступів, де можна не просто виговоритися, а й об'єднати спільні зусилля, щоб зробити своє життя кращим уже сьогодні.

Мета даної статті – проаналізувати результати Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки «Молодіжний науковий юридичний форум» щодо внеску молоді у розвиток юридичної науки.

Виклад основного матеріалу. 26 травня 2016 року Навчально-науковий Юридичний інститут НАУ провів Всеукраїнську науково-практичну конференцію до Дня науки «Молодіжний науковий юридичний форум», метою якої було предметне обговорення питання ролі молодих вчених у розвитку юридичної науки і практики. Про важливість форуму, як дієвого засобу спілкування та обміну інформацією та міжнародного дискусійного майданчика, де кожен має змогу донести до громади свої знання, досвід, пропозиції щодо так необхідних нам сьогодні якісно нових змін у сфері науки, освіти та юридичної практики, говорили у своєму вітальному слові Володимир Харченко – в.о. ректора НАУ, доктор технічних наук, професор; Ірина Сопілко – директор Навчально-наукового Юридичного інституту, доктор юридичних наук, професор. Почесним гос-

тем форуму став Надзвичайний і Повноважений Посол Угорської Республіки в Україні Доктор Ерно Кешкен, який наголосив у своєму виступі на значимості наукових досягнень для розвитку цивілізації. Молодь, що зібралася на форум, з величезною цікавістю заслухала виступи як досвідчених науковців, таких як Станіслав Гусарев – перший проректор Національної академії внутрішніх справ України, доктор юридичних наук, професор та Володимир Нагребельний – заступник директора Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАНУ, член-кореспондент Академії правових наук України, так і юристів-практиків: Максима Лиськова – судді Господарського суду м. Києва, кандидата юридичних наук; Ярослава Вернидубова – судді Дніпровського районного суду м. Києва; Ігоря Діордіци – випускника Національної школи суддів України, кандидата юридичних наук, доцента; Євгена Борсука – Голови Всеукраїнської громадської організації «Національний Координаційний Комітет сприяння протидії корупції»; Андрія Заболотного – заступника Голови Національного агентства України з питань державної служби; Ігоря Карпатника – командира групи військово-громадянського співробітництва Міністерства оборони України, кандидата юридичних наук, доцента; Наталії Падалки – юриста Громадської організації «Агентство журналістики даних» інтернет-ЗМІ Texty.org.ua.

Учасники форуму були однастайними в тому, що трансформація правової системи України в останні роки є однією із найактуальніших проблем, особливо в колі молодих науковців, яким небайдуже майбутнє України як незалежної, демократичної, соціальної та правової держави. Адже вітчизняне право переживає вагомий етап реформування, який безпосередньо пов'язаний із впровадженням європейських стандартів та створенням нової політико-правової системи, модель якої дозволяла б на практиці втілювати принципи дотримання прав і свобод людини і громадянина, народовладдя, гласності, верховенства права, поділу влади, неподільності національного суверенітету тощо. Молоді вчені як ніхто розуміють необхідність вирішення проблем у процесі системного якісного розвитку

законодавства та побудови демократичних засад державного управління, що нині є головними правовими інструментами у регулюванні суспільних відносин та організації державної влади. Закономірно, що під час форуму було продовжено обговорення проблем практичної реалізації та системного впровадження започаткованих конституційної, бюджетної та судової реформ, а також реформи державної влади й місцевого самоврядування. Форумчани неодноразово наголошували, що досить прикрити залишається той факт, що реформи постійно затягуються, нашо-вхуючись на численні перепони, зумовлені цілим рядом цілком об'єктивно існуючих факторів, серед яких у першу чергу можна виділити: їх надмірну політизацію; ідеологічну невизначеність окремих політичних груп і партій, що тягне за собою можливість спекуляції та маніпулювання свідомістю пересічних громадян, а з іншого: недостатність фінансових ресурсів для їх практичної реалізації.

Результативність наукового форуму підтверджується цілим рядом пропозицій щодо удосконалення законодавства. Так як кожен наш науковий захід так чи інакше пов'язаний із авіаційною сферою, то достатньо було влучних зауважень щодо приведення у відповідність до міжнародних стандартів законодавства України у сфері авіації, шляхом внесення змін до Повітряного кодексу України та приведення у відповідність до IAR систем сертифікації: авіатехніки; організацій-розробників; організацій-виробників авіаційної техніки; експлуатантів; організацій з технічного обслуговування авіатехніки; видача свідоцтв льотному персоналу [3]. В ході обговорення було доведено, що потребує суттєвого доопрацювання земельне законодавство України, а саме в контексті врегулювання правового режиму земель рекреаційного призначення, необхідне також удосконалення класифікації земель рекреаційного призначення: так ті, що мають особливу рекреаційну цінність – державна власність, а землі, на яких розташовані рекреаційні ресурси місцевого значення – комунальна власність. Була також висловлена думка про те, що введення землі в ринковий обіг сприятиме створенню функціональної системи господарювання на селі та

формуванню в Україні прозорого земельного ринку.

Учасники форуму вказали на важливість розв'язання екологічних проблем у сфері цивільної авіації, шляхом розробки: принципів та методів захисту повітря від забруднення двигунами повітряних суден, захисту від електромагнітних полів радіочастот аеропортів, технологій захисту ґрунтів та вод від забруднення стоками аеропортів, оптимізаційних схем керування повітряним рухом в зоні аеропортів, з урахуванням екологічного стану довкілля.

Не залишились осторонь учасники форуму проблем юридичної освіти в Україні. Було відзначено, що на сьогоднішній день законотворчий процес зосередив увагу виключно на вдосконаленні вищої та загальної середньої освіти. Закони України «Про вищу освіту» [4], «Про освіту», запровадження так званої «дванадцятирічної школи», європеїзація процесу здобуття вченого звання доцента та професора наук і т.д., все це, безперечно, має широкий резонанс в молодіжному освітньому середовищі. Створивши всі умови здобуття кінцевих стадій освітніх рівнів, законодавець легковажно оминає врегулювання питань щодо здобуття дошкільної, початкової та базової середньої освіти. Норми Закону України «Про дошкільну освіту», прийнятого 11.07.2001 р., Закону України «Про загальну середню освіту» – 13.05.1999 р. через об'єктивно-суб'єктивні чинники не можуть повністю задовольнити потреби споживачів освіти. Адаптація чинного українського законодавства у сфері освіти до європейських стандартів повинна розпочинатися із початкових навчальних курсів. Тенденції розвитку загальної середньої та вищої освіти в Україні повинні базуватися та якісних показниках початкової та базової середньої. Виключно управлінський вплив та участь органів виконавчої влади у повному складі (Кабінет Міністрів України, Міністерство освіти і науки України, міністерства, адміністрації, ради) у освітніх процесах дасть можливість гарантувати підростаючому поколінню високу якість підготовки фахівців у різних галузях, в тому числі і юриспруденції. Функціонування вказаних органів виконавчої влади щодо врегулювання відно-

син у сфері освіти беззаперечно є позитивним показником, але, було б доцільно створити ієрархічну структуру органів, підпорядкованих єдиному централізованому.

Дискусійною під час форуму була теза про те, що в рамках здійснених правових реформ потребує законодавчого закріплення Концепція розвитку вищої юридичної освіти в Україні. Наявність такого документу забезпечить такі перспективи розвитку як: формування оптимальної мережі юридичних ВНЗ та належного рівня матеріально-фінансового та кадрового забезпечення; перехід на державно-громадське управління із забезпеченням широкої автономії юридичних ВНЗ; посилення орієнтації вищої юридичної освіти на потреби юридичної науки та практики; підвищення якості змісту юридичної освіти та його відповідності рівню сучасних вимог; формування конкурентоздатного фахівця-юриста.

На жаль, сьогодні в Україні ще не створено систему влади, яка взяла б на себе відповідальність на всіх рівнях і була готова звітувати за свої дії перед суспільством. Проблема відповідальності була під час форуму однією із найбільш дискусійних, особливо серед молодих науковців, які досліджують систему оподаткування. Це зумовлюється комплексністю та різноманітністю застосовуваних санкцій до порушників, які включають в себе окрім фінансових, також адміністративні та кримінальні. З прийняттям Податкового кодексу України багато науковців виступили проти законодавчого закріплення поняття фінансової відповідальності у ньому, адже питання існування такої відповідальності, як окремого виду юридичної відповідальності, є дискусійним. Хоча характер фінансових санкцій має суттєві особливості, проте фінансова відповідальність має охоплювати наслідки всіх порушень фінансового законодавства. Вітчизняний практичний досвід господарювання визначає, що для забезпечення своєчасного й повного надходження платежів, і особливо в сучасний період існування незалежної держави з перехідною економікою, нагальною постає потреба у створенні налагодженого механізму фінансово-податкового контролю та дієвої юридичної відповідальності за вчинення податкових правопорушень.

Вчинення суб'єктами податкових правопорушень діянь, які передбачені законами з питань оподаткування як протиправні, тягне за собою, визначену законодавчо, фінансову, адміністративну та кримінальну відповідальність. Причому фінансова відповідальність застосовується одночасно з іншими зазначеними видами відповідальності.

Цікавими були думки молодих вчених щодо регламентації використання детектора брехні, що створює чимало проблем, наприклад значно ускладнює можливість відшкодувати шкоду, моральну або фізичну, яка може бути завдана людині під час такої перевірки. Водночас з метою ознайомлення зі змістом, особливостями та перспективами застосування поліграфа було запропоновано в юридичній практиці запровадити курси криміналістики і теорії оперативно-розшукової діяльності, що значно зменшило б кількість проблем, пов'язаних із застосуванням поліграфа.

Учасники форуму звернули увагу на відсутність спеціальної кримінальної заборони щодо актів інформаційного тероризму, що не дозволяє адекватно реагувати на них шляхом застосування кримінального покарання. Для усунення цієї прогалини у сфері охорони інтересів суспільства, доцільно було б доповнити розділ IX «Злочини проти громадської безпеки» КК України окремою статтею, у якій визначити підстави кримінальної відповідальності за поширення завідомо неправдивої інформації для залякування населення чи окремих громадян з терористичною метою [1].

Наукова молодь не залишилась осторонь проблем, пов'язаних із Проектом Трудового кодексу України. Було запропоновано у новому Трудовому кодексі, з урахуванням зарубіжного досвіду та положень міжнародних актів, закріпити норми, які передбачають можливість правомірного захисту трудових прав власними діями працівника у кожному випадку їх правопорушення. На законодавчому рівні запропоновано визначити місце самозахисту в системі способів захисту трудових прав, зміст права на самозахист та випадки (види правопорушень зі сторони роботодавця), коли застосування самозахисту є можли-

вим і доцільним [5]. За результатами дослідження права на страйк рекомендовано встановлення адміністративної відповідальності у вигляді значного штрафу, наприклад 50 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, який роботодавцеві буде раціональніше сплатити, ніж йти на корупційне правопорушення, а розмір штрафу у Кримінальному кодексі України підвищити до 100 неоподаткованих мінімумів доходів громадян [1]. Також необхідно нормативно закріпити вичерпний перелік органів та служб, працівникам яких забороняється проведення страйків, що буде слугувати додатковим елементом захисту суспільства від трудових конфліктів між найманими працівниками і роботодавцями та забезпечуватиме його стабільне функціонування.

На основі викладених учасниками конференції наукових пропозицій, були узагальнені перспективні напрямки подальших наукових досліджень, таких як реформування сфери процесуального законодавства з регулювання судової структури, що має відповідати європейським стандартам більше за змістом, ніж за формою. Крім того було констатовано, що побудова якісно нової моделі судової системи України стає можливою, лише якщо поряд з урахуванням особливостей національної правової системи та досвіду європейських держав, також будуть проведені ґрунтовні наукові дослідження. Також суттєвим фактором, що дозволить системно покращити зазначені напрямки реформування, має стати професійне навчання державних службовців, яке повинно мати системний характер, адже динамізм сучасних соціально-економічних процесів спонукає його набути випереджаючий характер, враховувати особистісні й професійні якості, знання і компетентності кадрів державного апарату.

Окрім особливої актуальності у наш час набуває інформаційна безпека, інформаційні війни особливої актуальності у наш час набуває інформаційна безпека, інформаційні війни, сучасні засоби яких зробили інформацію вразливою до прямого доступу та маніпуляції з нею. Сучасні технології дозволяють опоненту змінити або створити інформацію без попереднього отримання фактів та їх інтерпретації. У перелік хара-

ктеристик сучасних інформаційних систем, що призводить до появи подібної уразливості можна віднести: концентроване зберігання інформації, швидкість доступу, повсюдна передача інформації, і великі можливості інформаційних систем виконувати свої функції автономно. Як відзначили учасники форуму, механізми захисту можуть зменшити, цю уразливість. В сучасному інформаційному суспільстві особливого значення набуває інформація у будь-яких її проявах. Поряд з необхідною інформацією досить часто доводиться стикатися з небажаною, так би мовити «зайвою» інформацією, яка масово, без попередньої згоди отримувача надсилається за допомогою інтернету. Зазначене являє собою актуальну проблему, оскільки фактично йдеться про порушення прав та свобод інтернет-користувачів. Такого роду небажана інформація отримала назву «спам» і являє собою масову розсилку кореспонденції рекламного чи іншого характеру людям, які не висловили бажання її одержувати. Передусім, «спам» стосується рекламних електронних листів. Правове регулювання зазначеної проблеми у вітчизняній правовій системі на сьогодні майже відсутнє, саме тому слід враховуючи досвід інших держав слід напрацювати власні напрямки формування національного законодавства щодо боротьби зі спамом. Потребують подальшого наукового дослідження проблемні аспекти реформування державної влади та публічної служби; оптимізації засад діяльності та системи суб'єктів публічного адміністрування, а також визначення ключових критеріїв розподілу владно-управлінських повноважень та сфер відань між ними; зміцнення судової гілки влади у забезпеченні дотримання прав, свобод та охоронюваних законом інтересів суб'єктів публічних правовідносин. Результати наукових досліджень у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики, кримінології заслуговують на увагу та можуть бути перспективними у векторі ефективності та доцільності, якщо супроводжуються достатнім науковим обґрунтуванням.

Висновки. Учасники форуму виступили з ініціативою продовжувати роботу щодо залучення до участі у форумі молодих зарубіжних і

українських вчених та практиків, налагоджувати нові міжнародні зв'язки для обговорення нагальних проблем в юридичній науці і практиці; подальші наукові дослідження питань, піднятих учасниками конференції втілювати у законопроектну роботу з наступним прийняттям нормативно-правових актів; започаткувати щорічне проведення молодіжного наукового юридичного форуму до Дня науки.

Аналіз доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції до Дня науки «Молодіжний науковий юридичний форум» виявив сильні сторони у всебічному, широкому аналізі питань адаптації законодавства України до законодавства ЄС і визначенні важливих проблемних аспектів у цій сфері. Водночас, слабкими сторонами досліджень учасників є мала кількість конкретних пропозицій щодо внесення змін до законодавства України та шляхів вирішення проблемних питань з господарського права та недостатнє висвітлення проблемних питань повітряного права.

Література

1. *Кримінальний* кодекс України: Закон від 05.04.2001 № 2341-III (Редакція станом на 01.05.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/2341-14

2. *Кодекс* України про адміністративні правопорушення: Закон від 07.12.1984 № 8073-X (Редакція станом на 11.06.2016) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/80731-10

3. *Повітряний* кодекс України: Закон від 19.05.2011 № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – Ст. 536 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>

4. *Про вищу освіту*: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: kntu.net.ua/.../Zakon-Ukrayini-pro-vischu-osvit

5. *Про освіту*: проект Закону України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/propozicziyi,-shho-nadijshli-do-proektu-zakonu-%C2%ABpro-osvitu%C2%BB.html>

6. *Проект* Трудового кодексу України від 27.12.2014 № 1658 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221

References

1. *Kriminal'nij* kodeks Ukraini: Zakon vid 05.04.2001 № 2341-III (Redakcija stanom na 01.05.2016) [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: zakon.rada.gov.ua/go/2341-14

2. *Kodeks* Ukraini pro administrativni pravoporushennja: Zakon Ukraini vid 07.12.1984 № 8073-X (Redakcija stanom na 11.06.2016) [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: zakon.rada.gov.ua/go/80731-10

3. *Povitrjanij* kodeks Ukraini // Vidomosti Verhovnoi Radi Ukraini. – 2011. – № 48-49. – St. 536 [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>

4. *Pro visshu* osvitu: Zakon Ukraini vid 01.07.2014 r. № 1556-VII [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: kntu.net.ua/.../Zakon-Ukrayini-pro-vischu-osvitu

5. *Pro osvitu*: proekt Zakonu Ukraini vid [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/propozicziyi,-shho-nadijshli-do-proektu-zakonu-%C2%ABpro-osvitu%C2%BB.html>

6. *Proekt* Trudovogo kodeksu Ukraini vid 27.12.2014 № 1658 [Elektronnij resurs]. – Rezhim dostupu: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?Pf3511=53221